

Pöytäkirja äidinkielen opettajain päivistä, jotka pidettiin Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa kesäk. 7.—9. p:nä 1950

Kesäkuun 7. p:nä

Yliopettaja V. A. HAILA avasi kokouksen Äidinkielen opettajain liiton hallituksen puolesta klo 9.15 lausuen osanottajat — noin 200 henkeä — tervetulleiksi. Puhuja viittasi äidinkielen opetuksesta esiintyviin moniin erilaisiin mielipiteisiin. Tärkeätä on keskustella, vaikkei yksimielisyyteen päästäisikään, sillä hiljaisuus on aina pahinta. Äidinkielen opettajain päivillä onkin aina ollut runsaasti osanottajia, eivätkä nämä kuudenntekaan näytä siinä suhteessa tekevän poikkeusta. Toivottavasti taas saadaan uusia virikkeitä arkiseen työhön. Huolellinen valmistautuminen on tärkeätä jo opettajan itsensäkin vuoksi, sillä vain sitä tietä hän voi hankkia työn iloa.

Pääjohtaja REINO OITTINEN toi kouluhallituksen terveiset. Hän sanoi iloitsevansa tällaisista päivistä kahdestakin syystä. Ensiksikin kouluhallitus pääsee opettajien kanssa välittömään kosketukseen, ja toiseksi nämä ovat merkki elävästä harrastuksesta koulutyöhön. Suuresta koulunuudistuksesta ei ole tullut valmista pitkäaikaisista yrityksistä huolimatta, koska pääsuunnasta on olemassa erimielisyyttä, mutta hiljaista uudistumista on tapahtunut ja tapahtuu edelleen juuri tällä tavalla. Yliopettaja Hailan leikkiliseen huomautukseen yhtyen pääjohtaja Oittinen myösi, että jos opettajat valtaisivat neljänneksen eduskunnan paikoista, kouluhallituksenkin ehdotuksilla olisi entistä suurempi mahdollisuus tulla hyväksytyiksi.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin rehtori *Toivo Kittelä* ja varalle tohtori *Aimo Turunen* sekä lehtori *Greta Liikkanen*, pöytäkirjareiksimäisterit *Ritva Peltonen* ja *Väinö Kyrölä*. Yleisissä kysymyksissä oli jo aikaisemmin valittu maisteri *Väinö Kaukoranta*.

Tohtori EINO SALOKAS piti esitelmän »Eino Leinon Simo Hurtta lukioluokkien kirjallisuuden tarkastelun kohteena» (klo 9.40—10.35). (Julkaistu edellä s. 19—.)

Puheenjohtaja ehdotti, että kouluneuvos G. Sarvalle lähetettäisiin tervehdys. Päätettiin, että puheenjohtaja ja rouva *Saarimaa* henkilökohtaisesti kävisivät sen esittämissä.

Lehtori MARTTI VAULA piti esitelmän »Siljon runouden käsittelystä» (klo 10.35—11.20). Taiteilija IKKA KAAKINEN lausui esitelmiin liittyvät runot Teppo Tyhjänen ja Vastavirtaan. (Esitelmä julkaistaan teoksen »Miten opettaisin kirjallisuutta» uudessa osassa.)

Tämän jälkeen seuranneessa keskustelussa puhetta johti rehtori *Kittelä* ja pöytäkirjaa piti maisteri *Kyrölä*.

Leht. LAURI PELKONEN: Lehtori Vaulan esitys oli antoisa erikoisesti siinä mielessä, että Siljoon kannattaa kiinnittää huomiota. Siljo on metodisesti herkullinen käsitellä. En tosin koskaan ole sitä kokeillut. Toiselta puolen Siljo liittyy läheisesti klassikkoihimme Leinoon, Manniseen, Koskenniemeen, mutta toiselta puolen myös uusiin. Siljosta tulee näin solmukohta tämän vuosisadan runoutta käsiteltäessä. On hyvä hakea kosketuskohtia runoilijasta toiseen, kuten lehtori Hollmerus on sanonut. Kouluopetukseen Siljo sopii senkin vuoksi, että meillä tuskin on tyypillisempää nuorukaisrunoilijaa.

Prof. E. A. SAARIMAA: Opettajien pitäisi koettaa rientää pois vanhoista kausista, jotta ehtisi käsitellä myös uusia runoilijoita, mm. Siljoa.

Puheenjohtaja, reht. KITTELÄ, huomautti, että varmasti on monia opettajia, jotka eivät ole ehtineet Siljioon asti.

Aamiaistauon jälkeen puheenjohtaja, rehtori Kittelä, toi kouluneuvos G. Sarvan terveiset, joissa tämä tunnusti, että hänellä on ollut kaksi mieliharrastusta: kieliopin opetus ja suullisen esitystaidon opetus. Hän toivoi, ettei kielioppiakaan hylättäisi.

Kouluneuvos KAUKO HAAHTELA piti esitelmän »Kirjallisuuden, erityisesti naturalistisen (Jotunin Arkielämää), opettamisesta» (klo 14.15—15.15). (Osa esitelmästä julkaistu edellä s. 26—.)

Yliopettaja V. A. HAILA esitelmöi aiheesta »Kirjallisuuden historia koulun oppiaineena» (klo 15.35—16.35). (Julkaistu edellä s. 9—.)

Keskustelussa johti puhetta tohtori Turunen ja pöytäkirjaa piti maisteri Peltonen. Päätettiin rajoittua käsittelemään vain kouluneuvos Haahtelan esitelmää.

Lehtori PELKONEN: Voiko yhteiskoulussa käsitellä sentapaista teosta kuin Arkielämää? Poikakoulussa ja tyttöskoulussa kyllä voi, mutta entä yhteiskoulussa?

Kouluneuvos HAAHTELA: Olen käsitellyt teosta yhteiskoulussa, ja kun olen antanut oppilaiden tehtäväksi kirjan ja sen henkilöiden esittelyn, ei ole tullut esille mitään sellaista arkaluonteisuutta, minkä vuoksi olisi koko asia pitänyt jättää. Teoksen satiirissa ja huumorissa jo on eetillinen momentti, jonka oppilaat tajuavat. — Sanoinkin, etten suosittele kellekään opettajalle tätä teosta, ellei hänellä ole siihen henkilökohtaista suhdetta.

Lehtori PELKONEN ja kouluneuvos HAAHTELA vaihtoivat vielä muutaman puheenvuoron moralisoimisesta ja etiikasta.

Lehtori ESTER SAVOLAINEN: Kaksi vuotta sitten puolustin esim. Waltarin Sinuhen tuomista kouluopetukseen. Olen iloinen täällä nyt vallitsevista mielipiteistä. Olisi sääli, elleivät nuoret jo kouluaikanaan tulisi tutuiksi Jotunin ja hänen kaltaistensa kirjailijain kanssa.

Kouluneuvos HAAHTELA: Voisin antaa erään kyselyn perusteella eksaktisia tietoja siitä, millaista kirjallisuutta Helsingin koulunuoriso lukee. Joukossa oli hämmästyttävän paljon karkeimmanlaatuista nykyranskalaista ja -ruotsalaista kirjallisuutta.

Puheenjohtaja totesi, että naturalistisen kirjallisuuden käsitteleminen koulussa on suotavaa, mikäli se tapahtuu taitavasti.

Kokous päättyi klo 16.55.

Klo 20 alkoivat Kalastajatorpassa illalliset, joilla oli läsnä n. 70 kokouksen osanottajaa. Tilaisuudessa pitivät puheen leht. LAURI PELKONEN, prof. A. A. KOSKENJAAKKO sekä leht. U. K. TEITTINEN.

Kesäkuun 8, p:nä

Maisteri AINO LOUHIJA luki maist. RACHEL FURUHJELMIN esitelmän »Uuden koulun kokemuksia äidinkielen kirjoituksen opetuksesta» (klo 9.15—10.00). (Julkaistu edellä s. 47—.)

Professori E. A. SAARIMAA esitti huomioita ylioppilasaineista (klo 10.00—11.00), pääasiallisesti vuoden 1949. Aluksi hän myönsi, että nykyään oppilaat kirjoittavat paremmin kuin muutamia vuosikymmeniä sitten, vaikka oppilasaines suurelta osalta on heikompaa. Kiitos kuulunee opettajille. Varsinkin on saatu hävitetyksi epäaitoa fraasityyliä. Kehityksen suuruutta osoittaakseen puhuja luki useita näytteitä.

Että vieläkin on parantamisen varaa, selvisi niistä virheistä, joita hän oli poiminut v:n 1949 ylioppilasaineista ja jotka monesti olivat jääneet asianomaisilta opet-

tajilta merkitsemättä. Johdanto oli usein liian kaavamainen, aloitettiin turhan kaukaa tai turvaututtiin truismeihin (esim. »Ihmiskunta ei tule toimeen ilman tiedettä»). Erään amerikkalaisen ainekirjoitusoppaan mukaan ei pitäisi puhua lainkaan johdannosta. Siirtymään ei tarvitse kiinnittää erikoista huomiota, se tulee luonnostaan hyvä, kunhan vain asiat ovat hyvässä järjestyksessä. Kappaleet ovat usein liian paloitettuja, vielä useammin liian pitkiä. Eduksi olisi, jos joka kappaleessa olisi nk. ydinvirke (topic sentence).

Asiavirheet eivät ole niin pahoja kuin heikkoa ajattelukykyä osoittavat. Ylimalkaisia, onttoja superlatiiveja ei olisi sallittava (esim. »Kivi on mestarillinen ihmiskuvaaja», »Hymyilyn taito on suurinta mitä omistamme»). Turhia sanoja pitäisi vainta. Ranskalaisen ohjeen mukaan ei saa käyttää kolmea sanaa, kun tulee toimeen kahdella. Muotisanontoja on myös kartettava: »En ole tietoinen» (= en tiedä), »Hän omasi . . .» (= hänellä oli), »Siellä oli paljon väkeä, varsinkin nuorta sellaista», »Se on lempiaineeni n:o 1». Murteellisuksia tapaa hyvin vähän, samoin slangia (esim. »tuuripeliä», »ei pidä jännittää», »takuulla», »loisto-opettaja»). Pilkkuvirheistä tuntuvat sitkeimmiltä lauseenvastikkeen ja rinnastettujen sivulauseiden tarpeeton pilkulla erottaminen.

Rehtori TOIVO KITTELÄ päätyi alustuksessaan »Aineiden korjaamisesta» (klo 11.10—11.55) seuraaviin keskustelukysymyksiin: 1. Mitä milläkin asteella olisi korjattava? 2. Miten olisi korjattava? 3. Miten arvostelua olisi yhdenmukaistettava? (Alustus julkaistu edellä s. 39—.)

Prof. SAARIMAA vastasi yksityisesti tehtyyn kysymykseen, että ylioppilaisaineen reunaan ja loppuun voi kirjoittaa huomautuksia ja selityksiä ja että ylioppilastutkintolautakunnan jäsenet suorastaan toivovat niin tehtävän.

Koska aika oli venynyt laskettua pitemmälle, keskustelu lykättiin toiseen kertaan.

Iltapäivän ohjelman aloitti lehtori LAURI PELKONEN esitelmällä »Kieliopin opetuksesta» (klo 14.10—15.20). Aluksi hän hahmotteli historiallista taustaa ja totesi, että kieliopin opetuksen ongelma on vanhempi kuin kirjallisuuden opetuksen. Nykyaikaisessa mielessä se on Saksassa 80 v. vanha. Hildebrand herätti huomaamaan, ettei äidinkielen kielioppia saa opettaa samalla tavalla kuin vieraan kielen. Saksassa kului yli 50 vuotta, ennen kuin hänen käsityksensä yleisesti hyväksyttiin. Meillä Suomessa kiintyi huomio äidinkielen kieliopin opetukseen 1890-luvun lopulla, kun latinakouluista oli alkanut tulla reaalikouluja. Näiden saavuttamia tuloksia tarkasteltaessa huomattiin, että ylioppilaiden yleiskielipilliset tiedot olivat kovin heikkoja. Uusien kielten opettajat alkoivat pitää ääntä: syynä heidän huonoihin tuloksiinsa oli äidinkielen kieliopin puutteellinen taito. Syntyi henkien taistelu. Lopuksi v. 1909, kun pidettiin kotimaisten kielten opettajain kokous, Hagforsin hyvin harkitun puheen ansiosta tultiin yksimieliseen tulokseen: äidinkielen opetuksen täytyi saada kulkea omia uriaan, mutta äidinkielen ja vieraiden kielten opettajain tuli olla kosketuksessa toisten kanssa. Sen jälkeen asiaan ei ole suuresti kajottu. Maininnan ansaitsee sentään maist. Kyrölän kirjoitus v:n 1945 Virittäjässä. Virallinen kanta on muodostunut suurin piirtein samaksi kuin meillä käytännössä vallitseva.

Metodisissa ohjeissa sanotaan: »Kehittyminen äidinkielen suullisessa ja kirjallisessa käytössä on todellisen sivistyksen edellytys ja ilmaus. Siitä huolehtiminen on kaikkialla oppikoulun yhteisenä tehtävänä. Tavallaan on jokainen opettaja äidinkielen opettaja. Suomen oppikoulussa, jossa äidinkielen opetukselle osoitettu tuntimäärä, kansallisista oloista johtuen, on ja todennäköisesti on oleva huomattavasti pienempi kuin sivistysmaissa yleensä, tämä näkökohta vaatii nimenomaista tähden-

tämistä. Kaikkien opettajain on sekä omassa kielenkäytössään että oppilaiden kielenkäytön valvonnassa muistettava, että se, mikä ei ole selvästi sanottu, ei ole selvästi ajateltu, ja totutettava asteittain oppilaita käyttämään selvää, luontevaa, muodollisesti moitteetonta yleiskieltä. Erikoista huomiota on kiinnitettävä kirjallisten suoritusten äidinkielen asuun. Menemättä pikkumaisuuksiin on opettajan kaikissa kirjoituksissa ja kokeissa vaadittava kielellisesti virheetöntä ja huolellista suoritusta, välimerkkien käyttöä myöten. Näin on oleva laita yhtä hyvin matematiikan kokeissa, kirjallisissa käänöksissä vieraista kielistä äidinkielen ja reaaliaineitten kirjallisissa tehtävissä kuin varsinaisissa äidinkielen kirjoituksissa.» Ja edelleen: »Verraten harvoin voi saada vieraskielisestä kirjallisuudesta kirjoituksiksi sellaisinaan sopivia tekstejä. Tämän vuoksi on välttämätöntä muovailla tehtävää niin, että se ilman tyyllillisiä vaikeuksia voidaan kääntää moitteettomalle äidinkielelle. Tässä mielessä opettajan on syytä aina itse suorittaa koekäännös ennen tehtävän antamista oppilaille.»

Yleiskielipolista Metodiset ohjeet eivät puhu. Viralliselta taholta on siis annettu vapaus olla välittämättä vieraiden kielten opetuksen tarpeesta. Minä sanon, että se ei ole hyvä. Kouluneuvos Niilo Kallio myönsi eilen illalla, että äidinkieli on koulun keskeinen aine. Hän sanoi myös, että reaalikokeen laudatur on joskus täytynyt painaa approbaturin tasolle kielen takia. Professori Aarne Anttila kirjoitti pari viikkoa sitten, mitä on vaadittava ylioppilaskokelaalta äidinkielen kokeessa. Täytyy sanoa: aika vähään ylioppilastutkintolautakunnan on tyydyttävä.

Kuka takaa, että muut opettajat tekevät Metodisten ohjeiden mukaan? Pelkään, että useat heistä ovat Sprachverderbereitä eivätkä kielen huoltajia. Sellaista lieenee edellytetykin Metodisia ohjeita laadittaessa. Nykyisin, kun vaatimuksia on entisestään alennettava, ei voi haaveksiakaan sellaisesta lisävaatimuksesta, että muiden aineiden opettajat suorittaisivat tutkinnon äidinkieliessä. Äidinkielen opettajat ovat yksin. Heidän on otettava huolekseen myös yleiskielioopin opetus.

Kielioopin opetukseen pitäisi saada monia parannuksia. Ensinnä oppilaisissa on saatava heräämään harrastus kielioopin opetusta kohtaan. Mutta kielioopin opetus on abstraktista, se ei voi kiinnostaa pieniä oppilaita. Harrastus ei ole samaa kuin hetkellinen mielenkiinto hauskaa tuntia kohtaan, se on jatkuvaa tiedonhalun suuntausta. Oppilaiden pitäisi siis tuntea jatkuvaa mielenkiintoa äidinkielen asioihin, koulusta päästyäkin. Mutta toiseksi: onko meillä aikaa? Maisteri Kyröläns laskelmien mukaan ensimmäisellä luokalla pitäisi ruotsin opetuksen takia käyttää äidinkielen kielioppiin 80 tuntia, kun niitä kaikkiaan on n. 130. Siis vain 50 tuntia jäisi kaikelle muulle. Ja sitä muuta on paljon. Kaikki nämä »räpäleet» — tällainen nimihän annettiin niille, jotka ovat pitäneet suurta melua äidinkielen opetuksesta — ovat puhuneet, että pitäisi saada opetukseen sopimaan kielitietoutta jne.

Kouluneuvos Kallio käytti sanontaa »omatoimisuus». Se on kulunut sana, se on suorastaan muuttunut fraasiksi, mutta se on harrastuksen ohella tärkeintä. Työ on oikea opettaja. Äidinkielen kielioppi on siinä suhteessa ainoalaatuinen aine koko koulussa, että materiaali, kielentaito, on valmiina. Siitä lähtien on lait laadittava. Minusta on tuntunut, että äidinkieli voisi tulla matematiikan paikalle loogillisen ajattelun opettajaksi. Tiedän kyllä, että kieli ei ole yksinomaan loogillista. Mutta kielioopin opetus pitäisi suorittaa niin, että se kasvattaisi loogillista ajattelua.

Metodisiin ohjeisiin olisi lisättävä, että deskriptiivisen kielioopin kurssin pitäisi olla mahdollisimman lyhyt. Monesta on ehkä tuntunut, että olemme jo tulleet äärimmäiselle rajalle, mutta luulisin puolestani, että Airilan lauseopista voi pyyhkiä neljän-

neksen pois, loppu riittää. Kyllä me olisimme aika saamattomia, jos emme saisi loppua lasten päähän. Tohtori Hakulinen on opettaja Myrskyn kanssa tehnyt kansakoulua varten oppikirjan. Se on hyvä harjoituskirja meillekin. Sen tietomäärä on kyllä liian pieni, mutta jos ylioppilaamme sen kaiken hallitsevat, niin tilanne on tyydyttävä.

En hetkeäkään tarkoita, että itse teemme kaiken yleiskielioffin opetuksessa. Tarkoitan sitä, että otamme johdon ja otamme yhteyden uusien kielten opettajiin. Jos kerran on opittava esim. objekti, miksi jättäisimme sen uusien kielten opettajalle, kun itse osaamme opettaa sen paremmin? Kun otamme johdon, niin otamme myös vastuun. Tietysti olisi vaadittava, että vieraiden kielten opettajat seuraavat Metodisia ohjeita ja huolehtivat moitteettomasta kielenkäytöstä. Tärkein edellytys sille, että voisimme ottaa yleiskielioffin opetuksen vastuullemme, on, että opetus on saatava efektiivisemmäksi. Tavaton säästö tulee, kun luopuu ns. omatoimisuuden turhasta aparaatista, siitä että oppilaalta on lypettävä kaikki asiat. Oppilaan on myös opittava ottamaan vastaan, kun asia sanotaan yksinkertaisesti ja selvästi.

Meillä on suunnaton etu moniin muihin kieliiin verrattuna oikeinkirjoituksemme helpoudessa. En puhukaan englannin vaikeuksista, mutta ruotsin kielessäkin voidaan sama suhuanne merkitä 25 eri tavalla. Mutta eikö meidän oikeinkirjoitustamme voisi vieläkin yksinkertaistaa? Onko esim. kirjoitettava *taian*, mutta *Maijan*? Sama koskee sellaista suhdetta kuin *touon*, mutta *Kouvola*. Me äännämme *suuremoinen*, mutta kirjoitamme *suurenmoinen*. On rikos maailman loistavinta ortografiaa vastaan, että tällöistä kärsitään. Luuletteko tämän maan kaatuvan siihen, että ei panna pilkkua *ja*-sanan eteen? Tai mitä tämä maa kärsisi, jos jättäisimme *kuin*-sanan edestä pilkun? Minä puolestani en säikähtäisi, vaikka erottaisimme lauseenvastikkeen pilkulla. Vaisto kehottaa siihen. On monia mahdollisuuksia yksinkertaistaa oikeinkirjoitustamme. Ajatelkaamme yhdyssanojakin. Minusta on yksi ja sama, onko taivas vaalean sininen vai vaaleansininen.

En mielelläni jättäisi tätä vain tämän puheen varaan, vaan esittäisin seuraavat ponnet:

1. Kokous asettuu sille kannalle, että äidinkielen opetuksen on otettava johto ja vastuu yleiskielioffillisten tietojen antamisessa. Äidinkielen opettajain liiton hallituksen harkittavaksi on jätettävä, mitkä kielioffilliset kategoriat äidinkielen opetus suoranaisesti ottaa selvittääkseen ja missä järjestyksessä ja mitkä mahdollisesti jäävät vieraiden kielten opettajien opetettaviksi.

2. Kokous jättää Liiton hallituksen harkittavaksi, mitä supistuksia deskriptiivisen kielioffin kurssiin voidaan tehdä.

3. Kokous pyytää kirjelmällä kouluhallitusta kiinnittämään kaikkien opettajain huomiota siihen, että Metodiset ohjeet edellyttävät kaikkien kirjallisten suoritusten kielellisen ja muodollisen puolen huomioon ottamista.

4. Kokous pyytää kirjelmällä kouluhallitusta kiinnittämään kielten opettajain huomiota siihen, että kaikkien kieltenopettajain tehtävänä on yleiskielioffin opettaminen ja että se on tapahtuva läheisesti liittyen äidinkieleen ja sen opetukseen.

5. Kokous tiedustelee Suomen Akatemian kielilautakunnalta, mahdollisesti kouluhallituksen välityksellä, onko ajateltavissa välimerkkiopin yksinkertaistamista ja suomen kielen ortografian kehittämistä eräissä kohdin niin, että kirjoittaminen entistä uskollisemmin kuvastaa vallitsevaa ääntämystä.

Lehtori MARTTI VAULA esitteli »Kielioffin opetuksen peruspiirteitä» (klo 15.25—16.15). (Julkaistu edellä s. 34—.)

Tohtori AIMO TURUNEN piti esitelmän »Kielitietous äidinkielen opetuksen elävöittäjänä» (klo 16.15—17.00). (Julkaistu edellä s. 1—.)

Ennen varsinaista keskustelua sai puheenvuoron lehtori ESKO PENNANEN, joka esitti vieraiden kielten opettajain toivomuksia äidinkielen opettajille. Avun tarve on suurin II luokalla, kun ei oteta huomioon ruotsin kielen asettamia vaatimuksia. Kieliopin osuus vieraiden kielten opetuksessa on vain tukeva, toissijainen. Tarvitaan vain pieni annos, mutta se on kunnollisesti hallittava. Äänneopista pitäisi tuntea käsitteet äänne ja kirjain, soinnillinen ja soinniton äänne, paino ja sävelkorkeus. Sanaopista täytyisi oppia sanaluokat. Taivutusopista ovat tarpeen useimmat sijat (nominatiivi, genetiivi, akkusatiivi, partitiivi ja paikallissijat), komparaatio, tempukset, moduksista indikatiivi ja imperatiivi. Nominaalimuotojen käsite pitäisi myös selvittää, mutta suomen passiivista ei ole apua. Hyvä olisi, jos oppilaat ymmärtäisivät, mitä tarkoitetaan synteettisellä ja analyttisellä kielellä. Lauseopista olisi tärkeätä tuntea lauseenjäsenet (myös totaalinen ja partiaalinen objekti, ehkä appositio-kin) sekä pää- ja sivulause. Sanaluokat ja lauseenjäsenet on ehdoton minimi. Alasteelta päästyä olisi eduksi, jos opetus kehittäisi yleensä havaitsemaan kielellisiä ilmiöitä. Jos vieraiden kielten opetuksessa päästään liiallisesta grammaattisuudesta, siitä olisi välillisesti helpotusta äidinkielenkin opettajille.

Seurasi keskustelu, jossa puhetta johti lehtori Liikkanen ja pöytäkirjaa piti maisteri Kyrölä.

Prof. LAURI KETTUNEN: Leht. Pelkonen rakastaa paradokseja, ja se tekeekin hänen esityksensä hauskaksi. Onhan meillä toki koetettu päästä entistä enemmän ääntämyksen mukaiseen oikeinkirjoitukseen, mutta siinäkin on rajansa. Muutoksiin ei voida suin päin syöksyä, on pidettävä kiinni perinnäisestä ja vakiintuneesta. Täysin ääntämyksen mukainen oikeinkirjoitus veisi lopulta mahdolltomuuksiin. En hyväksy leht. Pelkosen väitettä, että kieli ei ole loogillinen. Suosittelisin opettajille tietojen kartuttamista, silloin he sen huomaisivat.

Leht. PELKONEN: Pyydän prof. Kettusta vastaamaan, miksi siirtymä-äänne *in* jälkeen toisinaan merkitään, toisinaan ei. Eihän ole kysymys siitä, että kieli ei saa kehittyä. Kielessä on logiikkaakin, mutta siinä on äärettömän paljon muitakin. Kieliopin loogillisuus on hyvin kysymyksenalaista, kuten herra professori tietää paremmin kuin minä. Esim. sellainen muoto kuin »nähdäkseni». Siinä on persoona, mutta se ei ole persoonamuoto. Nominaalimuoto ei saisi ilmaista persoonaa, ei aikaa, mutta se voi ne ilmaista. Tällainen ei voi olla loogillisen opetuksen väline.

Kouluneuvos HAAHTELA: Jos päämääräksi otetaan loogillisuuden kasvattaminen, joudutaan pitkälle menneeseen lauseenjäsenyukseen, josta silloin tulee kasvannainen. Kielen opetuksella on toiset tarkoitukset, mm. sellaiset kuin toht. Turunen täällä esitti.

Yliopettaja LYDIA ALMILA: Olen ihmetelleyt, ettei täällä ole vielä kertaakaan sanottu sanaa »lapsi». (Leht. Pelkonen: Anteeksi, minä sanoin »tyttö ja poika».) Lapsen kannalta on luonnollisinta, että hän tutustuu kieliopillisiin käsitteisiin ensiksi äidinkielessä. Eräitä käsitteitä ei voi aluksi opettaa lainkaan, esim. kieliopillista sukua. Ruotsin kieli ei paljon vaadi, me voimme odottaa. Ääntämisen opetusta kaivattaisiin enemmän.

Prof. SAARIMAA: Ei kukaan ole vastustanut sitä, että me opetamme yleiskielioppia. Vaikea meidän kai sentään on mennä määräämään, mitä muiden aineiden opettajain pitäisi tehdä.

Reht. ANTTI VALVE: Mikä suomen kielen kannalta ei ole tarpeen, se jääköön. Muuten kannatan leht. Pelkosen ponsia.

Prof. KETTUNEN: Pilkutus on loogillisen harkinnan tulos. Koululaisten olisi se opittava, vaikka kirjailijalla saisi olla omat vapautensa. Mitä tulee *i:n* jäljessä olevaan *j:hin*, niin esim. suhteessa »sijan ~ sian» on kirjoituksen erolla ilmaistu funktioiden ero, vaikka ääntämys onkin sama. Pikemminkin voisi kysyä, miksi ihmeessä kirjoitetaan »ruoan»; vaikkei kukaan niin äännä. Olenkin ehdottanut suositeltavaksi muodoksi »ruuan». Kielen loogillisuudesta huomauttaisin vielä, että kielessä on omat lakinsa, mutta ne on nähtävä kielestä itsestään käsin.

Leht. ARVO SUOMINEN: Kieliopin monia jaoituksia pitäisi vähentää. Tarpeen olisi kuitenkin ero »sana ~ sane». Adverbiaali-käsite on tarpeettomasti pirstottu esim. Airilalla. Sanaluokkienkin kohdalla voisi tehdä vähennyksiä, pronomini on joko substantiivinen tai adjektiivinen, samoin numeraali. Akkusatiivi on kyseenalainen sija, kun sillä ei ole omaa muotoa paitsi muutamien pronominiin paradigmoissa. Miksei voisi sanoa, että totaalisen objektin sija on nominatiivi tai genetiivi?

Reht. SELMA PATAJOKI yhtyi leht. Pelkosen ajatuksiin pilkun käytöstä *ja*-sanana ja lauseenvastikkeen yhteydessä.

Leht. PELKONEN ehdotti, että ponnet jätettäisiin pienemmän joukon tarkastettavaksi. Hän kysyi edelleen prof. Kettuselta, miksi *j* jää pois sanasta »taian», mutta säilyy sanassa »Maijan». Pilkkusäännöistä puhuja arvosteli tapausta, jolloin kahdella rinnastetulla päälauseella on yhteisenä lauseenjäsenenä jokin adverbiaali (esim. »nyt», »jo») ja pilkku jää pois, mutta ellei tuollaista tulkinnanvaraista yhteistä lauseenjäsentä ole, pilkku on pantava.

Yliopettaja ALMILA tähdensi edelleen, ettei pidä ajatella eri opettajain, vaan lapsen hyötyä. Viitaten englantiin hän piti pilkku- ja yhdyssanajuttuja toisarvoisina.

Prof. SAARIMAA: Tietysti kieltä voidaan kehittää, mutta huolellisen harkinnan jälkeen. Eri asia on, että pilkuilla vaivataan lapsia liian aikaisin.

Maist. ANNA ISONIEMI kaipasi kieliopin terminologian yhdenmukaistamista.

Leht. ANNA LEINONEN: Äidinkielen ja vieraan kielen opettajain yhteistyöstä puhuminen ilahduttaa. Yläluokille päästäessä vieraan kielen opettajat ovat ehtineet pilata luonnonlasten korvan. Tämä seikka on myrkyttämässä suhteita.

Toht. TURUNEN: Oikeinkirjoitukseen ei juuri liene odotettavissa muutoksia. Kielioppia voinee opettaa laajemmin tai suppeammin, mitään pakollisia rajoituksia ei saisi asettaa.

Leht. PELKONEN: Kysymys oli sen rajoittamisesta, mitä oppilailta vaaditaan, ei siitä, mitä voi ottaa käsiteltäväksi.

Leht. LEINONEN toivoi vieraiden kielten käännöksiin vapaata, puhdasta kieltä.

Prof. KETTUNEN vastasi leht. Pelkoselle: Logiikka on siinä, että »taika ~ taian» kuuluu astevaihteluun, »Maijan» ei. Hassumpaa on kirjoittaa »lauantai», kun sanan etymologiaa ei voi arvata ja kun *o:llinen* muoto tarjoaisi hyvän lyhennyksenkin (lauv.). Olen niin paljon konservatiivinen, että mielestäni ei pitäisi tehdä tarpeettomia uudistuksia.

Ajan voittamiseksi keskustelu oli rajoitettava. Sitä päätettiin tarpeen vaatiessa jatkaa seuraavana päivänä.

K e s ä k u u n 9. p : n ä

Lehtori GRETA LIIKKANEN piti esitelmän »Joka pojan ja tytön fonetiikkaa» (klo 9.10—10.25).

Maisteri LAURI JAAKKIMAINEN esitelmöi aiheesta »Voidaanko keskustelutaitoa

kehittää oppikoulussa?» Lopuksi saatiin äänilevyistä kuulla osa V-luokkalaisten keskustelutuntia (klo 10.30–11.35.)

Keskustelussa johti puhetta rehtori *Kittelä*, pöytäkirjaa piti maisteri *Kyrölä*.

Puheenjohtaja esitti jatkettavaksi eilistä kielioppikeskustelua ja ehdotti, että leht. Pelkosen ponnet jätetään Äidinkielen opettajain liiton hallituksen yhdessä leht. Pelkosen kanssa edelleen pohdittaviksi. Ehdotus hyväksyttiin.

Maist. ISONIEMI halusi myös terminologian yhtenäistämisen jättää em. hallituksen hoidettavaksi.

Prof. SAARIMAA: Siitä on jo hallituksessa keskusteltukin, mutta asiasta voidaan edelleen huomauttaa.

Leht. MARTTI VAULA tiedusteli, mitä mieltä opettajat ovat harjoitustehtävien osuudesta kieliopin opetuksessa.

Prof. SAARIMAA: Hyvä olisi päästä liiallisesta induktiosta. Näytteitä annettaessa luullaan, että sitä pitäisi harrastaa vanhaan tapaan. Harjoituksille pitäisi suoda enemmän tilaa.

Leht. PELKONEN: Vaihteleville harjoituksille.

Prof. SAARIMAA: Ja mielenkiintoisille.

Toht. TURUNEN oli sitä mieltä, että kutakin tuntia varten voidaan keksiä pikku harjoituksia. Painetut ovat usein liian mekaanisia.

Leht. VAULA: Opettaja voi tehdä muistiinpanoja yleisistä virheistä, joita sitten tunnilla tarkastellaan.

Puheenjohtaja kokosi keskustelun tulokset ja esitti, että siirryttäisiin käsittelemään toht. Turusen esitelmää.

Toht. TURUNEN: Teen pikku korjauksen esitelmääni: Kettusen-Vaulan kieliopissa on paljon kielitietoutta.

Prof. SAARIMAA oli tyytyväinen toht. Turusen esitykseen, kun hän oli käsitellyt aiheitaan siksi laajasti. Lukemisenkin opetuksessa voi kielitietoutta ottaa mukaan, mutta ei varsinaisen esteettisen tarkastelun yhteydessä.

Leht. PELKONEN: Toht. Turunen osoitti erinomaista itsehillintää, kun hän suunnasi huomion niin paljon muualle kuin kielitieteeseen. Olisi suotavaa, että kokous hyväksyisi sellaisen lausunnon, että tällaista kielitietoutta olisi syytä opettaa.

Puheenjohtaja totesi, että kokous on toht. Turusen esityksen kannalla. Samalla hän halusi tuoda julki yksityiskeskustelussa lausutun toivomuksen: Kun täällä esitetään niin paljon teoriaa ja kun teoriasta jo ollaan suurin piirtein yksimielisiä, olisi suotavaa, että johtavat opettajat toimittaisivat julkisuuteen ohjeita käytännöllisestä sovellutuksesta.

Ennen iltapäivän esitelmien alkua leht. VAULA esitti harkittavaksi, olisiko äidinkielen opettajain ryhdyttävä toimittamaan vuosikirjaa, jollainen on esim. uusfilologeilla. Pantiin kiertämään lista, johon mahdollisten tilaajien oli merkittävä nimensä.

Lausuntataiteilija YRJÖ JYRINKOSKI puhui suullisista esityksistä (klo 14.10–15.15). »Aurinko nousee hiljalleen metsän takaa.» Esittämällä tämän virkkeen väärin puhuja vei kuulijat pohtimaan, mikä on suullisessa esityksessä tärkeintä. Tärkeintä on, että sanonnan tapa ja asiasisällisyys ovat toistensa kanssa sopusoinnussa. Suullisesta esityksestä on käytetty sanaa »kaunoluku». Jo se sana voi viedä oppilaan harhaan. Suulliseen esitykseen kuuluvat oppilaiden vastaukset, esitelmät ja lukeminen sekä lausunta.

On syytä kiinnittää huomiota oppilaiden vastauksiin myös äänenkäytön ja

luontevuuden kannalta. Esitelmä ei saa olla samanlainen kuin aine. Esitelmän virkkeet ovat yksinkertaisia, sillä niitä ei voi jäädä toistamiseen tutkimaan. Esitelmää ei oikeastaan saisi kirjoittaa valmiiksi ja lukea ulkoa, se täytyisi pitää vapaasti. Runoja ei saisi pakottaa lukemaan ulkoa, ei edes Kalevalaa. Kun runo otetaan esille, oppilaat ensin saavat kertoa sisällyksen omin sanoin merkiksi siitä, että he ovat sen ymmärtäneet. Ennen lausumista se eritellään. Lyhyessä runossa on tavallisesti enemmän selittämistä kuin pitkässä. Lausunnan jälkeen tulee toinen erittely. Voidaan kysyä esim., onko runo sävyiltään tumma vai vaalea. (Seurasi lyhyt keskustelu kuulijakunnan kanssa Kiven Sydämeni laulusta.) Oppilaan on saatava selville runon rytmi, tarpeen vaatiessa opettaja auttakaan. Runoilijat ovat usein sitä mieltä, että lausuttaessa laiminlyödään runon ulkomuotoa. Rytmien ja loppusoinnin on päästävä oikeuksiinsa, jälkimmäistä pyritään varsinkin säkeenlyityksissä liiaksi sivuuttamaan. Mutta tietenkään rytmi ei saa tulla lausunnassa pääasiaksi.

Pyrikäämme kouluaikana antamaan oppilaille oikea käsitys runoudesta ja siitä, kuinka suuri aarre kansalla on kielessään. Onhan häpeä, että meillä ylhäältä alas asti on niin huono suullinen esitystaito. Me suomalaiset istumme ja ylpeilemme, että kielellemme on maailman kauneimpia, mutta emme tee mitään sen hyväksi.

Taiteilija Jyrinkoski elävöitti esitystään pikku näytteillä ja lausui loppuksi E. A. Poen Kellot ja Kaarlo Sarkian Unen kaivon.

Kokouksen viimeisestä k e s k u s t e l u s t a, joka alkoi klo 15.15, muodostui vilkas ja antoisa. Puheenjohtajana toimi reht. *Kittelä* ja sihteerinä maist. *Peltonen*.

Leht. *LIKKANEN* lausui ihmettelynsä sen johdosta, että suullinen ja kirjallinen esitys edelleen on arvosteltava samalla numerolla.

Maist. *ISONIEMI* esitti, että harkittaisiin kolmannen äidinkielen numeron käytännön ottamista, ja se tulisi yksinomaan suullisesta esitystaidosta.

Leht. *LIKKANEN* suositteli, että suullisen esityksen numeroa olisivat antamassa muidenkin aineiden opettajat.

Leht. *PELKONEN* kannatti ajatusta, että edelleen olisi kaksi numeroa, mutta niistä jälkimmäinen vain kirjallisesta esityksestä. Toiset ehdotukset ovat käytännössä mahdottomia toteuttaa.

Maist. *ISONIEMI* toivoi, että edes päästötodistukseen tulisi erikseen numero suullisesta esitystaidosta.

Leht. *PELKONEN*: Kaksi numeroa, kaikki muu edelliseen, kirjoitus jälkimmäiseen! — Kokous: Kannatetaan!

Puheenjohtaja reht. *KITTELÄ*: Annetaan Äidinkielen opettajain liiton hallitukselle tehtäväksi yrittää tällaisen muutoksen aikaansaamista.

Keskusteltiin siitä, mille asteelle olisi sopivinta ottaa pieni fonetiikan oppikurssi. Useat kannattivat kolmatta luokkaa, toiset sitä, että jokaisella keskikoulun luokalla olisi jonkin verran.

Puheenjohtaja esitti, että joku asiantuntija toimittaisi ohjevihkosien opettajille, ettei heidän aikansa kuluisi aineistoa etsiessä.

Leht. *VAULA*: Tietääkseni Eero Salola juuri valmistelee sellaista.

Leht. *LIKKANEN*: Olisi saatava kipsi- tai muovimalli kurkunpäästä.

Siirryttiin keskustelemaan maist. *Jaakkimaisen* esitelmän johdosta.

Prof. *SAARIMAA* huomautti siitä, että anglosaksisten maiden kouluissa harrastetaan paljon keskustelua. Improvisaatioesityksiä olisi meilläkin syytä käyttää enemmän.

Reht. *SELMA PATAJOKI* kertoi harrastaneensa koko tunnin pituisia keskusteluja V ja VI luokalla.

Maist. JAAKKIMAINEN: Opettajalle riittää kyllä työtä, ennen kuin keskustelu sujuu vauhdikkaasti ja johdonmukaisesti.

Maist. HORILA kertoi korvanneensa III ja V luokalla suulliset esitykset keskustelukokouksilla ja väittelyillä.

Puheenjohtaja ja kouluneuvos HAAHTELA totesivat, että keskustelutaidon kehittämisen voi katsoa sisältyvän käytännössä oleviin opetusohjeisiin.

Siirryttiin käsittelemään tait. *Jyrinkosken* esitelmaa.

Maist. ISONIEMI: Sellaisilla paikkakunnilla, missä on useampia kouluja, pitäisi olla mahdollisuus yhteisen puhetekniikan opettajan saamiseen.

Leht. PELKONEN suositteli paria kolmea valtion palkkaamaa kiertävää matkalausujaa.

Maist. ISONIEMI kannatti edes isoille paikkakunnille vakituisia opettajia. Aineen tulisi kai olla vapaaehtoista.

Prof. SAARIMAA mainitsi, että esim. näyttelijät usein lausuessaan runoja tekevät väkivaltaa rytmille ja loppusoinnuille.

Tait. JYRINKOSKI: Ei olisi tyydyttävä vapaaehtoisuuteen, vaan pakotettava oppilaat kehittämään puhumisen taitoa. Lausumiseen ei ole kiinnitettävä liiaksi huomiota, mutta kaikkien on opittava puhumaan.

Maist. RITVA PELTONEN yhtyi edelliseen tähdentäen vakituisen opettajan tärkeyttä.

Kouluneuvos HAAHTELA suositteli, että tämä kokous pommittaisi Äidinkielen opettajain liiton hallitusta ja se vuorostaan kouluhallitusta, niin ehkä jotain saadaan aikaan.

Leht. VAULA teki selkoa Äidinkielen opettajain liiton ja Suomen Lausujain Liiton välillä tehdystä sopimuksesta, jonka mukaan Lausujain Liitto toimittaa luettelon hyväksymistään lausujista, jotka ovat halukkaita käymään kouluissa esiintymässä. Ensi syksystä lähtien tätä ehkä voidaan toteuttaa.

Puheenjohtaja ehdotti, että tämä kokous pommittaisi suoraan kouluneuvos Haahtelaa, joka puolestaan lupasi, että tämän asian hyväksi jotakin joskus tehdään. Puheenjohtaja lausui edelleen toivomuksen, että usein mainittu Liiton hallitus yrittäisi saada parannusta aikaan sekaannuksessa, joka vallitsee suullisten esitysten opettamisessa ja järjestelyssä.

Seuraavaksi päätettiin keskustella kaikista ainekirjoituksen opetukseen liittyvistä seikoista.

Kouluneuvos HAAHTELA: Olemme kaikin puolin vaikeuksien keskellä, ja erityisesti ainekirjoitus on kaaostilassa. Haluan oikaista erään väärinkäsityksen. En suinkaan kannata yksinomaan vapaita aineita. — Tavallinen kertomus ja kuvaus kuuluvat lähinnä puberteetti-ikään eivätkä sellaisenaan voi olla kypsiä esim. ylioppilasaineina. Kuvaukselle olisi asetettava riittävän suuret vaatimukset. Vaaditaan älyllistä panosta, joka tuntuu aineen jyhkeässä, linjakkaassa pitelyssä. Meillä julkaistaankin paljon kirjallisuutta, joka ei oikeastaan maksaisi vaivaa. Erään laskelman mukaan sujuvakynäisten kuvaajien ja heidän yleislahjakkuutensa välillä vallitseva korrelaatio on aika heikko. — Otsikon muoto aineessa on ensiarvoisen tärkeä. — Aineita palauttaessa en puhu ollenkaan virheistä. Tahdon osoittaa, että sanottava on tärkeintä. Kieliseikkoja käsitellään muilla tunneilla. Jokaisesta aineesta on koetettava löytää jotain myönteistä. En määräisi ainetta uudelleen kirjoitettavaksi. Kun se on kerran kirjoitettu, se on poissa päiväjärjestyksestä. Kirjoitutan paljon aineita, mutta en aina ole korjannut ja arvostellut.

Maist. ISONIEMI: Ylioppilaskirjoitusten kirjallisuusaihe on kahtena vuonna ollut

sellainen, että suomalaisten koulujen oppilaat eivät ole voineet sitä käsitellä. On vaikea keksiä suomalaisille ja ruotsalaisille yhteistä kirjallisuussaihetta. Eikö voisi olla kaikkiaan kolme, yksi yleisluonteinen ja yksi kummallekin kieliryhmälle?

Leht. ILMARI PEITSALO: Pidän edistykseenä sitä, että kotiaineiden sijasta voi toimittaa luokanlehtiä. Opettajan on asetettava rajoja aineiden pituudelle.

Prof. SAARIMAA ilmoitti yhtyvän koulun. Haahtelan puheenvuoroon, mutta sanoi kuvauksesta ja kertomuksesta olevansa eri mieltä. Kuvauksia voidaan pitää varsin vaativina.

Reht. PATAJOKI: Ylioppilaskirjoitusten aineinaideiden lukumäärää olisi kaiken kaikkiaan lisättävä.

Kouluneuvos HAAHTELA: Oppilaiden on annettava kirjoittava, niin kuin heidän persoonallisuutensa edellyttää. Keskikouluasteella kirjoittakoon jokainen niin paljon kuin hänellä on sanottavaa, ylimmällä asteella ei yhtään enempää kuin on tarvis.

Maist. AILI SIMONSUURI: Kannatan subjektiivisia kirjallisia aiheita ylioppilasaineisiin. — Eikö olisi mahdollista saada käydä noutamassa pois ylioppilasaineita sen jälkeen, kun ne on tarkastettu ja aiotaan hävittää?

Prof. SAARIMAA: Aineet hävitetään nykyään kahden vuoden kuluttua. Mutta kokous voisi pyytää, että ylioppilastutkintolautakunta antaisi kouluille tilaisuuden saada kokeet takaisin, jos ne sitä haluavat.

Maist. KYRÖLÄ: Miten on käsialan arvostelemisen laita? Miten se vaikuttaa huolellisuuden arvosaan? — Kokous totesi, että opettaja ottaa sen osatekijänä huomioon arvostellessaan oppilaan huolellisuutta.

Vaihdettiin edelleen mielipiteitä ylioppilasaineiden aiheiden lukumäärästä ja laadusta. Päätettiin jättää tämäkin asia liiton hallituksen harkittavaksi. Samoin päätettiin koettaa saada aikaan, että koulut saisivat ylioppilasaineensa takaisin, jos haluavat.

Lopuksi avattiin kirjelaatikko. Ensimmäisiin kysymyksiin vastasi kouluneuvos HAAHTELA: »Täytyykö joka luokalla kirjoituttaa ainakin 9 ainetta?» Mielestäni on kirjoitettava niin paljon kuin suinkin. Korjaustapaa vain olisi muutettava.

Prof. SAARIMAA: Käännös vieraasta kielestä voidaan lukea aineeksi.

Kouluneuvos HAAHTELA jatkaa kysymysten käsittelyä: »Miten voitaisiin päästä yhtenäisyyteen ainekirjoituksia arvosteltaessa?» Tämä on kiperä paikka. Jossakin kokouksessa tämä täytyy ottaa oikein perusteellisesti käsiteltäväksi, esim. näyttöiden valossa.

»Onko opetettava asioimiskirjoitusta ja missä laajuudessa?» Jättäisin sen opettajan harkinnan varaan.

»Voiko käyttää samaa keinoa kuin ns. vaikeiden aineiden opettajat ja antaa huonoja numeroita suomessa?» En suosittelen. Koulumme arvostelujärjestelmässä on perusvika, joko vaikeihin ja helppoihin aineisiin, mutta tämä on jätettävä oppi-koulukomitean harkittavaksi.

»Onko mahdollisuutta saada lukiossa lisätunteja suomen kielelle?» Yksityiskouluissa voidaan laatia uusi lukusuunnitelma, joka on opettajakokouksen ja johtokunnan hyväksyttävä, ja sen jälkeen on jätettävä anomus kouluhallitukselle.

»Miksi äidinkielen koe on ylioppilaskirjoituksissa ensimmäisenä? Oppilaat ovat silloin hermostuneimpia.»

Puheenjohtaja: He ovat silloin myös tuoreimmillaan. Ja vaikka ainekirjoitus pantaisiin mihin kohtaan, niin oppilaat olisivat silloin hermostuneimpia. Virkeys merkitsee eniten.

Kouluneuvos HAAHTELA jatkaa: »Suositellaanko Hakulisen-Myrskyn kielioppia niin painavasti, että olisi syytä ottaa se käytäntöön alaluokilla?» En uskalla vastata tähän mitään.

»Miten pitkä ja vaikea kieliopin koe on lapselle mahdollinen?» Kielioppia on opetettava tarkoituksenmukaisesti, harjoittelu ei saa tulla päätarkoitukseksi, sillä silloin tullaan muodottomuuksiin. Ei liian vaikeita kokeita, mutta kuitenkin tarpeeksi harjoittelua.

»Mistä haetaan kuuntelustipendiä normaalilyseoon? Voiko näytteet antanut opettaja sen saada?» Nykyään on määrärahan suuruus 50.000 mk. Se julistetaan haettavaksi kesän aikana. Viikkoa kohti annettiin viime vuonna 2500 mk, kuuntelu-aika on vähintään kaksi, enintään neljä viikkoa. — Toivoisin, että kouluhallituksessa olevasta huoneestani rakentuisi siltä Suomen eri oppikouluihin ja että sinne tultaisiin neuvottelemaan kaikista asioista. Kouluneuvos ei tule käynnilleen kouluun sensorina, vaan vaihtaakseen mielipiteitä.

Prof. E. A. SAARIMAA jatkoi kirjelaatikon kysymyksiin vastaamista: »Voisiko Äidinkielen opettajain liiton hallitus suunnitella jonkinlaisia yleisiä kertausharjoituksia samaan tapaan kuin esim. näyttelijöille järjestetään? Elokuussa jossakin kansanopistossa, suullisia esityksiä ja niiden ohjaamista, ainekirjoituksen opetusta jne.» Tämä asia sietää pohdintaa. Tuollaisia kursseja ei pitäisi olla mahdotonta saada aikaan.

»Voiko näiltä päiviltä saada todistuksen osanotosta? Matematiikan opettajat ovat saaneet omilta päiviltään ja liittävätkin sen veroilmoitukseen. Pitkamatkaisille tämä tulee kalliiksi.» Kyllä se käy pänsä.

»Olen joskus ilmoittanut aineiden otsikot pari päivää ennen kirjoitusta. Onko suositeltavaa?» Minusta se on hyvä tapa. Enemmän vapautta muutenkin, esim. lähteitä olisi saatava käyttöä.

»Hyväksytäänkö nykyään jo sanonta 'tuli tehtyä, luettua'?» Vaikka sitä näkee usein esim. sanomalehdissä, olisi syytä pitää kiinni translatiivin käytöstä.

Lehtori MARTTI VAULA jatkoi: »Koulun rehtori kehottaa antamaan nelosia suomessakin. Miten menetellä?» Saimme tähän jo vastauksen kouluneuvos Haahtelan puheenvuorossa.

»Kuinka jäsenetään lause 'joka kylässä pitää olla seppä'?» Ei saa antaa näin vaikeita jäsenystehtäviä ollenkaan! En pysty tähän täysin vakuuttavasti vastaamaan. 'Olla' on infinitiivisubjektiksi, 'seppä' on subjekti. Mielestäni se on kontami-naatiolause, jossa 'seppä' on luonnollinen subjekti.

Prof. SAARIMAA: 'Seppä' voitaisiin selittää subjektiksi ja 'olla' adverbiaaliksi.

Leht. VAULA jatkaa: »Rehtori vaatii, että jäsenyskokeita on pantava toimeen joka viikko.» Ei hänellä ole oikeutta siihen.

»Mitä Liitto on tehnyt tai aikoo tehdä korjaustuntipalkkioiden parantamiseksi?» Olisi saatava parannus korjaustuntien laskemiseen. Kouluhallituksen ehdotuksen pohjana on luokan oppilasluku. Liiton hallitus oli ehdottanut niin suurta tuntimäärän korotusta, että se herätti vastarintaa kouluhallituksessa. Oppilaiden lukumäärä on palkkion perustana kaksiteräinen ase. Se voisi joissakin tapauksissa viedä nykyisen tuntimäärän alentamiseen.

Reht. U. K. TEITTINEN: Paikallinen kansakouluntarkastaja mainitsi, että oppikoulun pääsyutkinnoissa olisi otettava huomioon koulutodistus ja älykoe.

Puheenjohtaja: Tämä asiahan on asetuksella määrätty, ja vaatimuksiin sisältyy mm. välttävä oikeinkirjoitustaito.

Kokous totesi, että viimeisellä luokalla äidinkieli tentitään yhdessä tentissä.

Reht. SELMA PATAJOKI: Antaessani preliminääriaineet takaisin olen pyytänyt oppilaita tarkastamaan oikeakielisyyssasiat.

Leht. PELKONEN: Vaikka on vaarallista ajaa luokan oppilasluvun huomioonottamista korjaustunneissa, niin sitä täytyy ajaa. Minä olen aina kuulunut niihin opettajiin, jotka hyötyvät nykyisestä järjestelmästä, koska koulussamme on pienet luokat. Erinomainen reformi olisi, että edes niiden aineiden kohdalta, jotka kuuluvat kirjalliseen ylioppilastutkintoon, luokat jaettaisiin kahtia.

Reht. V. A. KOLARI: Vieraissa kielissä yritettiin alentaa korjaustuntipalkkioita, mutta palattiin entiseen olotilaan. Uskalletaanko yrittää lähteä oppilasluvun pohjalle?

Puheenjohtaja, rehtori KITTELÄ, lausui lopuksi mm.: Pyydän kiittää Äidin kielen opettajain liittoa ja sen toimihenkilöitä, joiden ansiota on, että nämä päivät on järjestetty, sekä osanottajia, jotka ovat jaksaneet olla mukana koko tiiviin ohjelman ajan. — Nämä kokoukset olisivat kovin tyhjiä, jollei olisi näitä veteraaneja, prof. Saarimaata, leht. Vaulaa, leht. Pelkosta jne. Keskustelu on melkein valtaosaltaan ollut heidän varassaan. — Ohjelma on eräiltä osiltaan ollut liian raskas, niin kuin eilispäivä osoittanee. Toivomme, että ohjelmaa mahdollisuuden mukaan kehitettäisiin edelleen käytännön tarpeita tyydyttäväksi. Teoriasta ollaan jo suurin piirtein yksimielisiä. Voimme lukea esitelmän, jossa persoonallisuuden osuus ei ole välttämätön, mutta meidän on mahdoton vuosien mittaan saada näyttöä siitä kehityksestä, mikä käytännöllisessä opetustekniikassa on tapahtunut. Lähdemme silloin pettyneinä, kun meidät johdetaan pilven tasalle ja pudotetaan sieltä maahan. Käytännöllisen puolen olisi saatava enemmän tilaa kuin tähänastisissa kokouksissa. — Kirjoitukset ja ohjeet ovat kovin hajallaan aikakauskirjoissa ym. Varsinkin nuoren opettajan on työlästä löytää kaikkia neuvoja ja lähdekirjoja. Toivoisimme, että nämä veteraanimme panisivat kokoon jotain enemmän, kokonaisia kirjoja. Tarvitsisimme harjoitus- ja ohjekirjoja, emme pysty toteuttamaan uusia ideoita vain lyhyiden viittausten varassa. — Muuten olen sitä mieltä, että ylioppilastutkinto olisi poistettava.

Leht. LAURI PELKONEN: Pyydän kiittää puhujaa ja muitakin puhujia. Nimenomaan osoitan kiitoksemme maist. Kaukorannalle, joka on nähnyt paljon vaivaa järjestelyissä ja saanut kaiken hyvin sujumaan. — Älkää te koskaan masentuko siitä, että havaitsette asetettavan tavoitteita, jotka tuntuvat menevän voimienne yli. Täällä esiintyy juhlinämme, arkiminä siellä koulussa on toista. Mutta »mies kasvavi kera untensa». Olen niin vanha, että voin nähdä sen suunnattoman kehityksen ja kypsymisen, mikä äidinkielen opetuksen alalla on tapahtunut. V. 1923 sanoin, että aine on arvosteltava riippumatta pilkuista ja kielivirheistä. Muistan, minkälainen rähinä siitä tuli. Positiivinen suhtautuminen aineeseen on ainoa mahdollinen, ja nyt pidämme sitä luonnollisena. Ja kouluneuvoksemme on oikein paahtunut pahantekijä, joka ei viitsi edes korjatakaan aineita. — Nyt on jo aika saada jotain kokonaisempaa, kokonaisempia tuloksia. On jonkinlainen skandaali, että meillä ei ole oppikoulussa yhtään »äidinkielen opetuksen metodiikkaa». Saksan kirjastoissa oli kokonainen hyllyrivi sitä. — Lopuksi pyydän kohdistaa sanani kouluneuvos Haahtelalle. On merkittävä tapaus historiassa, kun meillä on äidinkielen kouluneuvos, ja se on meille kaikille suuri ilo.

Kokous päättyi klo 18.00.

Vakuudeksi:

RITVA PELTONEN

VÄINÖ KYRÖLÄ